

V

VROUWEN KIJK EN MAAK BELEID

Janny Koops, Dieuwke Osinga en Ria Weener

B

K

NARRATIO

VROUWEN KIJK EN MAAK BELEID

EEN WERKBOEK

*voor het maken van beleid
dat georiënteerd is op
een vér-gezicht van vrouwen:
een gemeenschap
waar het gewoon is
dat mensen
een elkaar
gelijk zijn
en dat mensen
van elkaar
verschillen,
maar waar de één
niet over de
ander
heerst*

Janny Koops
Dieuwke Osinga
Ria Weener

theologische uitgeverij NARRATIO

CIP-gegevens Koninklijke Bibliotheek, Den Haag
NUGI 636/665
trefwoord: vrouwenemancipatie en kerk

ISBN 90 5263 104 2

©1993 uitgeverij NARRATIO,

Postbus 1006, 4200 CA Gorinchem tel. 01830-28188

Niets uit deze uitgave mag verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

omslagontwerp: Kees van Heteren, Sliedrecht

drukwerk: Haveka, Alblasserdam

omslag: Signaal, Breda

afwerking: Boekbinderij van Strien, Dordrecht

distributie in België: Liprobo, R. DessainIn 16, 2800 Mechelen.

INHOUD

Deel 1

Hoofdstuk 1: Leren in een groep	9
Hoofdstuk 2: Tot vrouwen en mannen gemaakt	12
Hoofdstuk 3: Macht	16
Hoofdstuk 4: Seksisme	21
Hoofdstuk 5: Waar komen denkbeelden vandaan?	25
Hoofdstuk 6: Twee ontwikkelingen aangaande kerk en geloof	30
Hoofdstuk 7: Het onzichtbare zichtbaar maken	35
Hoofdstuk 8: Kerk in crisis?	39

Deel 2

Hoofdstuk 9: Beleid is dagelijks werk	47
Hoofdstuk 10: Organisaties	49
Hoofdstuk 11: Stappenplan	57
Hoofdstuk 12: Kommunikatie	67
Hoofdstuk 13: Vergaderen	70
Hoofdstuk 14: Konflikten	78
Hoofdstuk 15: Weerbaarheid	82
Hoofdstuk 16: Tips om verder te lezen	86

DE NIEUWE MYTHE

*er zijn geen twee soorten leken
zo zegt men ons van uit de stad
waar oud vermoeid gezag zetelt*

*we zijn allemaal christen gelovigen
zo luidt de nieuwe mythe die alleen maar
waar is vanuit de vooronderstelling dat
ik blijf zitten waar ik zit
en mij niet (ver)roer*

*wil ik mijn medeverantwoordelijkheid
transformeren tot beleid dan vind ik
geheid mijn weg versperd*

*zo trekt de helft van het volk Gods
op zijn doodlopende weg verder
gaat voorbij aan het land van beloften
waar het mannelijk en het vrouwelijk elkaar
vinden en vieren in de synthese van
het koninkrijk van God*

*tenzij wij vandaag en alle dagen
de leugen ontmaskeren
tenzij wij hier en nu ons vermengen
en elkaar voor vol aanzien zonder
aanzien des persoons en ongeacht
ons geslacht*

*tenzij we onszelf herkennen
en voegen in de stoet van leken
die we allemaal zijn
als we God zoeken.*

Vera Huygen

uit de bundel "Tegenspeler",
uitgave van Luyten, Aalsmeer 1989.

Woord vooraf

“I “Il manage” zeggen ze in Engeland. Dit betekent zoveel als: ik zal het wel redden. Redderen is het werk van huisvrouwen.

Buiten het huishouden heet dit management, beleid.

Beleid maken is ‘dagelijks werk’.

In besturen van kerken, scholen of verenigingen zijn veel vrouwen actief. Toch hebben zij nogal eens het gevoel dat ze ongeschikt zijn voor het maken van beleid. Er wordt vaak niet geluisterd naar de ervaringen die vrouwen inbrengen in een vergadering. En dat roept de gedachte op dat het wel aan jou zal liggen, dat jij eigenlijk geen mens bent voor een bestuur. Maar je kunt je ook afvragen waarom je als vrouw zo weinig invloed hebt, waar dat aan kan liggen? En of je dat kunt veranderen.

Veranderingen tot stand brengen is niet eenvoudig, vooral niet binnen een organisatie (zoals b.v. een kerk of een school) die al zoveel lange jaren bestaat.

Om goed beleid te kunnen maken is het noodzakelijk dat je kritisch leert kijken. Als je namelijk iets wilt veranderen aan een situatie, dien je eerst te weten hoe die situatie is ontstaan.

Je moet eerst zien, pas dan kun je anders handelen.

Dit werkboek bestaat daarom uit twee delen.

In deel I *‘leren zien’* maken wij zichtbaar welke patronen ten grondslag liggen aan een organisatie, gemeenschap, waar nog geen sprake is van een gelijke verhouding tussen vrouwen en mannen. Beleid wordt door mannen gemaakt, ondanks dat b.v. in de kerk meer dan de helft van een aantal leden vrouw zijn en veel meer dan de helft van het werk door vrouwen wordt gedaan.

In deel II *‘leren handelen’* gaat het over beleid, organisaties, stappenplan, communicatie, vergaderen, conflicten en weerbaarheid, kortom: praktisch.

Een werkboek

Dit werkboek is zo samengesteld dat het gebruikt kan worden in groepen. De teksten worden afgewisseld met werkvormen. Met name die werkvormen zijn bedoeld om een aansluiting te kunnen krijgen met eigen ervaring en eigen kennis van de lezeressen.

Wij kozen voor deze methode, omdat zij de meeste kansen biedt dat wat besproken wordt ook 'geleerd' wordt en bruikbaar wordt in de praktijk.

Bij gebruik in een gemengde groep is het wellicht zinvol om bij sommige werkvormen vrouwen en mannen apart te laten werken. De uitwisseling van die ervaringen kan verrassingen opleveren... Wij hebben in de vrouwelijke vorm geschreven. Daar waas 'zij' staat is ook 'hij' bedoeld.

Tenslotte

Beleid maken is weten waar je aan wilt werken. Is weet hebben van een *vér*-gezicht, een visioen. Niet alleen in de betekenis van een 'ideaal' wat je wilt bereiken, maar ook in de betekenis van 'kracht' van waaruit je leeft en werkt. Een *vér*-gezicht is èn het doel èn het vertrekpunt voor het maken van beleid.

Ons *vér*-gezicht is een gemeenschap waar het vanzelfsprekend is dat mensen aan elkaar gelijk zijn en dat ze van elkaar verschillen, maar waar de één niet heerst over de ander. Een gemeenschap waar én vrouwen én mannen vrij zijn. Een gemeenschap waar je kunt zijn wat je bent: beelddraagster van God.

deel 1: LEREN ZIEN

Hoofdstuk 1

LEREN IN EEN GROEP

Ervaring:

*een bittere
een rijke
een leerzame
weg
tot handelen.*

Ruth Cohn.

LEREN

Een van de belangrijkste redenen om met dit werkboek aan de slag te gaan, is misschien wel iets nieuws te willen leren. Nu is leren voor de meesten van ons: kennis vermeederen door les te krijgen van een deskundige.

Wij vatten het begrip 'leren' echter veel ruimer op. Wij bedoelen het allesomvattende en levenslange leren waarvan de bron ligt in de eigen ervaring, ook wel 'levend leren' genoemd.

Leren is: kennis die je hebt opgedaan door ervaring aanvullen met nieuwe informatie, zo dat het een verandering in jou of in jouw situatie teweeg brengt, zodat je anders gaat handelen.

Leren is 'allesomvattend': het is niet gebonden aan 'school', maar vindt overal plaats. Zoals de rabbijnen zeggen: leren doe je met heel je verstand, met heel je hart en met alles wat in je is.

Leren is 'eindeloos': je leven lang, van de wieg tot het graf, moet je leren om te weten hoe je moet leven.

Leren veronderstelt leerlingschap. In onze betekenis van het woord 'leren', is ieder mens, iedere vrouw, iedere man, haar leven lang leerling. In die zin zijn vrouwen en mannen aan elkaar gelijk.¹

¹ Ons vér-gezicht (zie woord vooraf) is gebaseerd op het 'leerlingschap van gelijken'-een model ontwikkeld door de Noord-Amerikaanse theologe Elisabeth Schüssler Fiorenza in haar boek "Ter herinnering aan haar".

Levend leren doe je met anderen, doe je in een groep. Het is een sociaal gebeuren. Leren in een groep veronderstelt dat je je open durft te stellen voor anderen, dat je kwetsbaar durft te zijn. Want je leert niet alleen van het stem geven aan eigen ervaringen, maar ook van 'het verhalen' van anderen.

Je leert door en aan elkaar. Daar waar de groep een veilige plaats is, daar kunnen ervaringen worden gedeeld, daar wordt geheeld, heel gemaakt.

DE GROEP

Om het klimaat van veiligheid in de groep te bevorderen, maar ook het zelfvertrouwen te doen toenemen, is het goed enkele regels met elkaar af te spreken.

1. *probeer zo veel mogelijk in de ik-vorm te praten*: ik denk, ik vind, ik wil... Door dit te oefenen voel je je meer verantwoordelijk voor je eigen gedrag
2. *geef aan waar je grens ligt*: jij bepaalt zelf wat je wilt zeggen en wat je wilt doen. Met name vrouwen laten haar mening en gedrag vaak bepalen door een ander
3. *niets is bij voorbaat gek, dom of fout*: angst om te falen speelt vaak mee in de manier hoe iemand in een groep is
4. *wat in vertrouwen wordt verteld blijft binnen de groep*: het is belangrijk dat er een veilig klimaat in de groep is met ruimte voor emoties
5. *storingen hebben voorrang*: er kunnen weerstanden zijn in de groep (bijvoorbeeld je bent niet in staat goed mee te doen, want je hebt thuis problemen, of je bent het niet eens met het programma en je zwijgt). Deze weerstanden, storingen moeten eerst aandacht krijgen voor het programma verder wordt afgewerkt.

Verder is het belangrijk op de eerste bijeenkomst afspraken te maken over:

- het tijdstip van begin en einde
- het contactadres (om door te geven als je verhinderd bent)
- het verslag (wordt het gemaakt en door wie?)
- de onkosten

Omdat je je in een groep niet vrijblijvend kunt opstellen, kun je elkaar aanspreken op deze regels.

Wellicht ten overvloede: als de groep de eerste keer bij elkaar komt moet er aandacht besteed worden aan de kennismaking.

* werkvorm: *kennismakingsspel – elkaar interviewen.*

in groepjes van twee worden er 3 vragen aan elkaar gesteld:

- wie ben je
 - wat heb je met 'beleid' te maken
 - noem in verband met 'beleid': een negatieve en een positieve ervaring.
- Ieder krijgt 10 minuten en er wordt afgesproken wat er in de groep wordt gerapporteerd.

Janny Koops, Dieuwke Osinga en Ria Weener

VROUWEN KIJK EN MAAK BELEID

Ondanks dat meer dan de helft van het vrijwilligerswerk in kerken, scholen en verenigingen wordt gedaan door vrouwen, wordt het besturen vaak overgelaten aan mannen.

Hoe komt het dat vrouwen zo weinig invloed hebben op beleid?

Dit werkboek wil een handreiking zijn voor vrouwen die betrokken zijn bij het maken van beleid.

In het eerste deel *'leren zien'* wordt zichtbaar gemaakt welke patronen ten grondslag liggen aan een ongelijke verhouding tussen vrouwen en mannen.

In het tweede deel *'leren handelen'* gaat het over beleid, organisaties, stappenplan, communicatie, vergaderen, conflicten en weerbaarheid, kortom: *praktijk*.

theologische uitgeverij
NARRATIO

